

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ

PŘÍRUČKA BUDOUCÍHO DŮCHODCE

**Důležité informace, které byste měli vědět
o starobním důchodu**

v roce 2009

Vážení klienti České správy sociálního zabezpečení,

již počtvrté, na základě mimořádně kladného ohlasu v minulých letech, se k Vám dostává Příručka budoucího důchodce v roce 2009. Publikace Vás provede základními informacemi potřebnými pro bezproblémové vyřízení starobního důchodu – postupem při podávání žádosti o důchod či jeho výpočtem, dozvíte se kdo, jak a kdy důchod vyplácí, nebo například odpoví na otázky „Můžu si ke starobnímu důchodu přivydělat?“ či „Jak mám žádat o starobní důchod v členských státech Evropské unie?“. Příručka obsahuje názorné příklady i návody, co v určitých životních situacích dělat a další související informace, jako je stávající právní úprava a základní kontakty.

Dnešní doba nabízí neomezené zdroje informací, ale najít tu správně cílenou a úplnou informaci nebývá jednoduché. Česká správa sociálního zabezpečení Vám chce touto publikací pomoci při rozhodování, kdy o starobní důchod požádat a jak si připravit vše potřebné. Cílem příručky je usnadnit Vám vyřizování žádosti o starobní důchod a omezit pochůzky po úradech. Jen pro ilustraci: v průběhu roku 2008 přišlo více než 129 tisíc nových žádostí o starobní důchod.

Kapesní formát příručky a rozsah 32 stran textu Vám umožní mít ji kdykoliv k dispozici a začít se. Rovněž je pro Vás dostupná v elektronické podobě na webových stránkách ČSSZ: <http://www.cssz.cz/cz/informace/informacni-materialy/>.

Věřím, že naši příručku uvítáte a informace v ní obsažené se stanou Vaším dobrým rádčem a praktickým pomocníkem.

JUDr. Božena Michálková
ředitelka České správy sociálního zabezpečení

1. STAROBNÍ DŮCHOD

Starobní důchod je jedním ze šesti druhů důchodů českého důchodového systému. Kromě něj existují ještě plný invalidní a částečný invalidní důchod, sirotčí, vdovský a vdovecký důchod. Odchod do starobního důchodu, tzv. penze, je pro každého člověka důležitým životním mezníkem. Je proto třeba se na něj dobře připravit, zejména pokud jde o hladký průběh samotného důchodového řízení.

1.1. Kdy mohu jít do starobního důchodu?

Starobním důchodem lidé většinou myslí řádný starobní důchod. Tímto pojmem označujeme takový starobní důchod, na který vzniká nárok dosažením zákonem požadovaného důchodového věku a získáním potřebné doby pojištění. Důchodový věk je u mužů 60 let, u žen od 53 do 57 let podle počtu vychovaných dětí. Ten se týká pouze těch pojištěnců, kteří daného věku dosáhli do 31. prosince 1995. Od té doby se věková hranice pro odchod do důchodu pravidelně zvyšuje – u mužů o dva kalendářní měsíce a u žen o čtyři kalendářní měsíce za každý započatý rok po 31. prosinci 1995. A to tak, aby po 31. prosinci 2012 byl důchodový věk u mužů 63 let a u žen od 59 až 63 let, opět podle počtu vychovaných dětí. Od 1. ledna 2010 dochází nadále k postupnému navyšování důchodového věku až do cílové hranice 62–65 let. Podrobně je důchodový věk uveden v následující tabulce.

Kalkulačku pouze pro orientační představu o výši starobního důchodu a tzv. „věkovou kalkulačku“, týkající se rovněž starobního důchodu, najdete na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí ČR – viz <http://www.mpsv.cz/cs/2435>.

Důchodový věk (roky + měsíce)

Rok narození	Muži	Ženy (podle počtu vychovaných dětí)					
		bez-dětná	1 dítě	2 děti	3 děti	4 děti	5 a více dětí
1936	60+2	57	56	55	54	54	53
1937	60+4	57	56	55	54	54	53
1938	60+6	57	56	55	54	54	53
1939	60+8	57+4	56	55	54	54	53
1940	60+10	57+8	56+4	55	54	54	53
1941	61	58	56+8	55+4	54	54	53
1942	61+2	58+4	57	55+8	54+4	54+4	53
1943	61+4	58+8	57+4	56	54+8	54+8	53+4
1944	61+6	59	57+8	56+4	55	55	53+8
1945	61+8	59+4	58	56+8	55+4	55+4	54
1946	61+10	59+8	58+4	57	55+8	55+8	54+4
1947	62	60	58+8	57+4	56	56	54+8
1948	62+2	60+4	59	57+8	56+4	56+4	55
1949	62+4	60+8	59+4	58	56+8	56+8	55+4
1950	62+6	61	59+8	58+4	57	57	55+8
1951	62+8	61+4	60	58+8	57+4	57+4	56
1952	62+10	61+8	60+4	59	57+8	57+8	56+4
1953	63	62	60+8	59+4	58	58	56+8
1954	63+2	62+4	61	59+8	58+4	58+4	57
1955	63+4	62+8	61+4	60	58+8	58+8	57+4
1956	63+6	63	61+8	60+4	59	59	57+8
1957	63+8	63+4	62	60+8	59+4	59+4	58
1958	63+10	63+8	62+4	61	59+8	59+8	58+4
1959	64	64	62+8	61+4	60	60	58+8
1960	64+2	64+2	63	61+8	60+4	60+4	59
1961	64+4	64+4	63+4	62	60+8	60+8	59+4
1962	64+6	64+6	63+8	62+4	61	61	59+8
1963	64+8	64+8	64	62+8	61+4	61+4	60
1964	64+10	64+10	64+4	63	61+8	61+8	60+4
1965	65	65	64+8	63+4	62	62	60+8
1966	65	65	65	63+8	62+4	62	61
1967	65	65	65	64	62+8	62	61+4
1968	65	65	65	64	63	62	61+8
1969	65	65	65	64	63	62	62

1.2. Jakou dobu pojištění musím získat?

Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod je nejméně 25 let. Pokud není splněna tato podmínka, postačí při dosažení věku 65 let nejméně 15 let pojištění. Doba pojištění však není jen doba, kdy člověk pracuje a hradí si pojištění. Ze zákona existují tzv. náhradní doby pojištění, které se buď v plném, nebo částečném rozsahu hodnotí pro vyšší důchodu.

1.3. Co je to náhradní doba pojištění?

Zjednodušeně řečeno je to období života, kdy například lidé studují, vychovávají děti, jsou nezaměstnaní či nemocní. I když se za tyto doby neodvádí žádné pojistné, přesto se započítávají do potřebných let pojištění pro důchod, a to v případě, že doba pojištění trvala alespoň jeden rok. Pro vyšší důchodu se nezapočítává náhradní doba pojištění získaná do 18 let věku a po vzniku nároku na důchod.

V celém rozsahu se pro vyšší důchodu započítává výkon vojenské služby, péče o dítě do 4 let věku a doba osobní péče o bezmocnou osobu. Tato doba se započítává jen do 31. prosince 2006 (od roku 2007 se jedná o péči o osobu, která je závislá na péči jiné osoby). Ostatní náhradní doby se pro nárok na důchod rovněž započítávají plně, ale pro vyšší procentní výměry důchodu se započítávají pouze v rozsahu 80 %.

▪ Doba studia

Pro ty, kteří studovali před 1. lednem 1996, je náhradní dobou pojištění doba studia po dosažení 18 let věku, pro nárok na důchod se započítává pouze v rozsahu 6 let. Totéž platí, studoval-li občan po 31. prosinci 1995. Pro vyšší procentní výměry důchodu se tato náhradní doba počítá v rozsahu 80 %.

▪ Doba evidence u úřadu práce

Po 31. prosinci 1995 se započítává vždy, pokud člověk pobírá podporu v nezaměstnanosti nebo podporu při rekvalifikaci. Pokud podporu už nepobírá a je dlouhodobě v evidenci úřadu práce, započítávají se maximálně tři roky. Tato doba tří let se zjišťuje zpětně ode dne vzniku nároku na

důchod. Doba, po kterou podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci nenáležela před dosažením věku 55 let, se započítává v rozsahu nejvýše 1 roku. Pro nárok na důchod se tato doba počítá plně, pro výši procentní výměry v rozsahu 80 %. Pokud byl člověk nezaměstnaný před 1. lednem 1996, doba se mu pro nárok na důchod hodnotí neomezeně, avšak pro výši důchodu se krátí na 80 %.

- **Základní vojenská služba**

Doba výkonu základní vojenské služby se hodnotí v plném rozsahu, stejně tak jako doba absolvování vojenského cvičení.

- **Civilní služba**

Dnes sice již neexistuje, nicméně těm, kteří ji dříve absolvovali (do roku 2004), se počítá jako náhradní doba pojištění, která se rovněž redukuje. Pro potřebnou dobu pojištění se počítá plně, pro procentní výměru ve výši 80 %.

- **Péče o dítě**

Plně se započítává péče o dítě do 4 let věku dítěte. Péče o dítě je náhradní doba, která se započítává ženám nebo mužům. Před 1. červencem 2007 se mužům péče o dítě do 4 let věku započítávala do důchodu jen tehdy, pokud podali nejpozději do dvou let od skončení péče o dítě přihlášku k účasti na pojištění a návrh na zahájení řízení o zápočtu této doby. Přihlášku i návrh museli podat u příslušné okresní, v Praze Pražské, v Brně Městské správy sociálního zabezpečení (OSSZ/PSSZ/MSSZ). Muži, kteří pečovali o dítě do 4 let věku od 1. ledna 1996 do 30. června 2005 a nepodali před 1. červencem 2007 přihlášku k účasti na důchodovém pojištění nebo návrh na zahájení řízení o době a rozsahu péče o toto dítě, popř. podali tuto přihlášku nebo návrh opožděně, mohou podat návrh na zahájení tohoto řízení do 30. června 2009. Muži, kteří pečují o dítě po 30. červnu 2007, již přihlášku k účasti na pojištění ani návrh na zahájení řízení o době a rozsahu péče o dítě do 4 let věku nepodávají. Doba péče ženy i muže o dítě po 30. červnu 2007, nebo doba péče započatá dříve a ukončená po tomto datu, se dokládá čestným prohlášením při uplatnění žádosti. Podání přihlášky a návrhu

na zahájení řízení do dvou let od skončení péče o dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě se vztahuje na všechny osoby, které tuto péči chtějí mít započtenou. Tedy i na matku dítěte.

- **Péče o převážně nebo úplně bezmocnou osobu nebo částečně bezmocnou osobu starší 80 let**, pokud spolu žili v domácnosti; soužití v domácnosti se nevyžadovalo, šlo-li o osobu blízkou. Pro výši důchodu se tato doba hodnotí plně.
- **V době po 31. prosinci 2006 – doba péče o osobu, která je závislá na péči jiné osoby** ve stupni II (středně těžká závislost) nebo stupni III (těžká závislost) anebo stupni IV (úplná závislost), pokud spolu žijí v domácnosti. Podmínka domácnosti se nevyžaduje, jde-li o blízkou osobu. Pro výši důchodu se tato doba započítává plně. I zde platila povinnost podat přihlášku k účasti na pojištění, ale pouze do 30. června 2007. Po tomto datu se vyžaduje jen podání návrhu na zahájení řízení o době a rozsahu této péče. Od 1. ledna 2008 je náhradní dobou i doba péče o osobu mladší 10 let, která je závislá na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost).

Náhradní dobou je také doba trvání dočasné pracovní neschopnosti, kterou si osoby po skončení výdělečné činnosti, jež zakládala jejich účast na nemocenském pojištění podle zákona o nemocenském pojištění, nepřivodily úmyslně, pokud tato dočasná pracovní neschopnost vznikla v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě, doba karantény nařízené podle zákona o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů v době této výdělečné činnosti nebo v ochranné lhůtě (doba trvání podpůrní doby u ošetřovného a doba trvání podpůrní doby u peněžité pomoci v mateřství v období před porodem).

Do náhradních dob patří ještě příprava pro zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost osob se zdravotním znevýhodněním, doba pobírání plného invalidního důchodu z českého pojištění a do 31. prosince 2008 doba pobírání dávek nemocenského pojištění po skončení zaměstnání.

1.4. Co se stane, když si neplatím pojistné na důchodové pojištění?

Pokud si občan neplatí pojistné na důchodové pojištění, pak nejhorší, co se může stát, je to, že mu nevznikne nárok na důchod. V lepším případě je důchod nižší, než jaký by mohl být, kdyby si lidé platili pojištění celý svůj pracovní život. Obecně platí, že čím delší dobu se pojistné na důchodové pojištění platí, tím je zpravidla vyšší starobní důchod. Pro úplnost je třeba říci, že za zaměstnance pojistné na důchodové i na nemocenské pojištění platí zaměstnavatel. A pokud je neplatí, ČSSZ dlužné pojistné vymáhá právě na zaměstnavateli. Osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ) si pojistné na důchodové pojištění platí samy.

1.5. Mohu si chybějící pojistné na důchodové pojištění doplatit?

Ano, situaci je možné v některých případech řešit dobrovolným důchodovým pojištěním. Tímto způsobem si můžete chybějící dobu pojištění doplatit. Období, za které je možné chybějící pojištění doplatit formou dobrovolného důchodového pojištění, závisí na druhu pojištění, který je uveden v § 6 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění. Pokud se rozhodnete, že si budete platit dobrovolné důchodové pojištění, platíte ho vždy za celý kalendářní měsíce. S účinností od 1. ledna 2009 dochází k výraznému snížení minimálního pojistného na dobrovolné pojištění, v roce 2009 činí 1 649 Kč.

1.6. Musím odejít do starobního důchodu nebo mohu dál pracovat?

Po dosažení důchodového věku lidé nemusí odejít povinně do důchodu, není to ani důvod výpovědi uvedený v zákoníku práce. Odejít do penze totiž není povinnost, ale právo. To znamená, že člověk, který se rozhodne pracovat dále, může pracovat i po vzniku nároku na důchod. V tom případě nepodává žádost o starobní důchod.

2. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD

Pokud lidé chtějí, mohou požádat o důchod před dosažením důchodového věku. Existují dva druhy předčasného starobního důchodu: dočasně krácený a trvale krácený.

2.1. Co znamená dočasně krácený předčasný starobní důchod?

Nárok na tento druh předčasného starobního důchodu mají, pokud do 31. prosince 2006 splnili dále uvedené podmínky, buď:

- poživatelé částečného invalidního důchodu, kterým může být starobní důchod přiznán až 2 roky před dovršením řádného důchodového věku, nebo
- osoby, které pobíraly alespoň 5 let nepřetržitě plný invalidní důchod, nárok na tento důchod jim zanikl a ke dni odnětí tohoto důchodu do dosažení důchodového věku jim chybí nejvýše 5 let.

V obou případech je podmínkou získání 25 let pojištění. Procentní výměra tohoto typu předčasného starobního důchodu je dočasně krácena, a to o 1,3 % výpočtového základu za každých i započatých 90 kalendářních dnů ode dne jeho přiznání do dosažení řádného důchodového věku. Ode dne dosažení důchodového věku lze tento důchod přepočítat, tedy přiznat řádný starobní důchod.

2.2. Kdy je předčasný starobní důchod krácený trvale?

Na tento druh předčasného starobního důchodu mají nárok prakticky všichni lidé, kteří získali 25 let pojištění. Výhodou předčasné penze je, že do ní může člověk odejít až tři roky před dosažením důchodového věku. Nevýhodou je, že důchod už nikdy nebude přepočítán a zůstane tedy trvale krácen. Ke krácení dochází za každých i započatých 90 kalendářních

dnů ode dne přiznání do dovršení důchodového věku – procentní výměra důchodu se snižuje o 0,9 % výpočtového základu. Procentní výměra však nesmí klesnout pod 770 Kč měsíčně. Základní výměra je pro všechny druhy důchodů stejná a v roce 2009 činí 2 170 Kč měsíčně.

Příklad 1: Výpočet předčasného starobního důchodu v roce 2009

Zaměstnanec byl účasten důchodového pojištění nepřetržitě od 1. ledna 1969 do 31. prosince 2008 a získal tak celkem 40 let pojištění. Jeho výpočtový základ byl 12 000 Kč. K 1. lednu 2009, tedy 3 roky před dosažením důchodového věku, odejde do předčasného starobního důchodu. Jak to ovlivní výši jeho starobního důchodu?

Tyto 3 roky znamenají 12 celých a 1 započaté období 90 kalendářních dnů, tj. ztrátu $13 \times 0,9 \% = 11,7 \%$. Důchod se v tomto případě vypočítá následujícím způsobem: základní výměra, stejná pro všechny důchody, je 2 170 Kč. Procentní výměra: za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tj. $1,5 \% \times 40 \text{ let} \times 12 000 \text{ Kč}$, tj. 7 200 Kč. Výsledná částka se snižuje o 0,9 % za každých i započatých 90 kalendářních dnů z doby před dosažením důchodového věku, tj. o $0,9 \% \times 13 \times 12 000 \text{ Kč}$, tj. 1 404 Kč. Částka 7 200 Kč se tedy snižuje o 1 404 Kč a procentní výměra starobního důchodu je 5 796 Kč. Základní výměra, společná pro všechny důchody, činí 2 170 Kč. Celkem tak bude předčasný starobní důchod tohoto občana 7 966 Kč (5 796 Kč + 2 170 Kč).

3. PODÁNÍ ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD

Žádost o starobní důchod podává každý člověk osobně, nebo prostřednictvím svého zákonného zástupce. Je také možné, aby se žadatel nechal pro podání žádosti o důchod zastoupit zmocněncem na základě plné moci. Z jejího textu by mělo být patrné, že byla udělena k podání žádosti o důchod. Zmocněnec musí za žadatele uvést a podepsat některá prohlášení a sdělení zásadního charakteru (například o výchově nezletilých dětí, o pobírání dávek nemocenského, o dobách odpracovaných od ukončení povinné školní docházky, o náhradních dobách pojištění), s nimiž nemusí být vždy dokonale seznámen. Uvedení nesprávných či nepravdivých údajů by mohlo mít pro žadatele negativní důsledky. Proto je vhodné, aby se žadatelé o důchod při sepisování žádostí nechali zastupovat pouze ve výjimečných případech. Pokud žadatel nemůže sám podat žádost vzhledem ke svému zdravotnímu stavu, může ji za něj sepsat jeho rodinný příslušník, plná moc přitom není nutná. Nutný je ale souhlas oprávněného s podáním žádosti o starobní důchod. A také potvrzení od lékaře o tom, že zdravotní stav oprávněného pro svou závažnost neumožňuje, aby žádost o dávku sám sepsal.

3.1. Kdy mohu požádat o starobní důchod?

Žádost o starobní důchod můžete sepsat nejdříve čtyři měsíce před datem, od něhož důchod požadujete. Jinak bude řízení o dávce přerušeno, nebo zastaveno. Později je to možné kdykoliv. Zpětně lze důchod za dobu před 1. lednem 2009 vyplatit maximálně za tři roky. Od 1. ledna 2009 dochází k postupnému prodlužování této doby až na budoucích pět roků. To však pouze v případě, že už před uvedenými třemi lety (v budoucnu až pěti lety) vznikl nárok na výplatu důchodu.

3.2. Kde se žádost o starobní důchod sepisuje?

Od 1. ledna 2007 všechny žádosti o důchod (s výjimkou žádostí o důchod v působnosti příslušného orgánu Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva obrany ČR nebo Ministerstva spravedlnosti ČR) sepisují okresní (v Praze Pražská, v Brně Městská) správy sociálního zabezpečení (OSSZ/PSSZ/MSSZ). Vždy je třeba obrátit se na OSSZ/MSSZ příslušnou podle místa vašeho trvalého bydliště, v Praze na kterékoliv územní pracoviště PSSZ.

3.3. Které doklady budu potřebovat?

Při podání žádosti o důchod je třeba předložit originály následujících dokladů, popřípadě jejich úředně ověřené fotokopie:

- Občanský průkaz, cizinci se musí prokázat pasem, případně dokladem o povolení k pobytu.
- Doklad o studiu či vyučení; týká se to i nedokončeného studia. Do pojištěných dob, které se započítávají do důchodu, totiž patří i doba studia. Doba studia před 1. lednem 1996 do dosažení 18 let věku se započítává plně. Po 18. roce se studium započítává maximálně po dobu 6 let – pro podmínku potřebné doby pojištění plně, pro výši procentní výměry pouze v rozsahu 80 %.
- Doklady prokazující doby zaměstnání, případně doby vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání, jestliže nejsou uvedeny v informativním osobním listu důchodového pojištění, má-li je žadatel k dispozici. Nemá-li informativní výpis k dispozici, uvádí do žádosti pouze údaje o dobách zaměstnání (pojištění) od ukončení studia do současné doby.
- Muži předkládají doklady o výkonu vojenské služby a civilní služby. Případně předkládají rozhodnutí OSSZ o době a rozsahu péče o dítě do 4 let věku, bylo-li jim v období péče trvající do 30. června 2007 vydáno.
- Ženy pečující o děti do 30. června 2007 v žádosti podepisují prohlášení o době osobní péče o děti.

A předkládají další doklady prokazující výchovu dětí, od nichž se odvíjí věk pro odchod do důchodu:

- rodné listy dětí, popř. výpis z matriky narozených (i osvojených nebo dětí, které převzaly do péče nahrazující péči rodičů),
- příslušný doklad o datu osvojení, jde-li o osvojené dítě,
- rozhodnutí příslušného orgánu, jde-li o dítě převzaté do péče nahrazující péči rodičů, kterým bylo dítě svěřeno do péče žadatelky. Prokazuje-li žena, že pečovala o dítě manžela, předkládá úmrtní list matky dítěte (výpis z matriky úmrtí) anebo rozhodnutí soudu, že dítě bylo svěřeno do výchovy jejího manžela a doklady prokazující dobu trvání manželství s otcem dítěte (oddací list, popř. úmrtní list nebo rozsudek soudu o rozvodu manželství),
- čestné prohlášení, a to na předepsaném tiskopisu, předkládají muži i ženy pečující po 30. červnu 2007 o děti do 4 let věku. Péče je přitom započtena tomu z rodičů, který zajišťoval péči ve větším rozsahu.

3.4. Chci si nechat posílat důchod na účet, potřebuji nějaký speciální doklad?

Pokud chcete dostávat starobní důchod na účet u peněžního ústavu, musíte k žádosti přiložit vyplněný a bankou potvrzený tiskopis „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“ – buď na vlastní účet, nebo účet manžela/manželky. Potřebné tiskopisy jsou k dispozici na webových stránkách ČSSZ: <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/duchodove-pojisteni.htm>, u peněžních ústavů nebo si je můžete vyzvednout na kterémkoliv OSSZ/PSSZ/MSSZ.

3.5. Chybí mi doklady o pojištění, co mám dělat?

Od roku 2004 mají zaměstnavatelé povinnost za své zaměstnance každoročně vyhotovovat evidenční listy důchodového pojištění (ELDP), posílat je ČSSZ a stejnopis dát zaměstnanci. V ELDP jsou uvedeny doby pojištění, výše výdělku a vyloučené doby (nejčastěji dny pobírání dávek nemocenského pojištění). Lidé tak mají průběžnou kontrolu nad svým

pojištěním. Pokud vám některé z dokladů chybí, je třeba při sepisování žádosti o starobní důchod uvést údaje o dobách zaměstnání, které si pamatujete. ČSSZ při rozhodování o dávce vychází z podkladů, které jsou uloženy v její centrální evidenci. Chybí-li vám některé doby pojištění, je vhodné se obrátit na příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ se žádostí o pomoc při jejich dohledání. Pokud se ELDP nepodaří dohledat, k žádosti o důchod připojte veškeré doklady o chybějící době pojištění jako třeba:

- pracovní smlouvy,
- doklady o ukončení výdělečné činnosti,
- fotokopie zápočtového listu,
- legitimace ROH, pokud jsou v ní vylepeny známky o placení příspěvků v jednotlivých měsících,
- výplatní pásky,
- fotokopie potvrzení o zdanitelných příjmech ze závislé činnosti a funkčních požitků a o sražených zálohách na daň,
- fotokopie přehledu o příjmech poživatele částečného invalidního důchodu apod.

3.5.1. Kam se mám obrátit, chybí-li mi údaje o vojenské službě?

Pokud údaje o vojenské službě nejsou v evidenci ČSSZ, lze je doložit z vojenské knížky. Údaje z ní ověří příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ. Nemá-li žadatel vojenskou knížku, může se obrátit na příslušné vojenské velitelství a požádat, aby vydalo potvrzení o výkonu vojenské služby. Pokud ani tento vojenský orgán nedisponuje potřebnými informacemi, může žadatel požádat o spolupráci příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ nebo se sám obrátit na Správní archiv Armády České republiky, náměstí Republiky 4, Olomouc.

3.5.2. Lze nějakým náhradním způsobem doložit studium?

Studium na střední nebo vyšší odborné škole se prokazuje posledním školním vysvědčením. Vysokoškolské studium pak diplomem o vykonání státní závěrečné zkoušky. Pokud žadatel nemá k dispozici tyto doklady, může se – jedná-li se o střed-

ní nebo vyšší odbornou školu – obrátit přímo na tuto instituci. U vysoké školy na její rektorát. Stejně je tomu i v případě, že studium nebylo dokončeno, nebo bylo přerušeno. Nejsou-li doklady o studiu v dané škole, výpis doby studia může vydat příslušný archiv – jeho adresu lze zjistit na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

3.5.3. Mohou mi chybějící dobu pojištění doložit svědci, například bývalí spolupracovníci?

Výpověď svědků se v důchodovém řízení využívá jen zcela mimořádně. A to v případě, že nelze dobu pojištění prokázat jinak. Slouží k tomu tiskopis „Prohlášení o dobách zaměstnání/pojištění“. Nejméně dva svědci v něm mimo jiné uvedou, odkud mají informace o době zaměstnání (pojištění), která se tímto způsobem prokazuje. Dokument vlastnoručně podepíší. Pravost podpisů svědků ověřuje matrika obecního úřadu či notář. V případě, že se tiskopis podepisuje přímo v OSSZ/PSSZ/MSSZ, podpis ověří tyto instituce.

3.6. Mohu průběžně sledovat své doby pojištění?

Ano, díky informativním osobním listům důchodového pojištění (IOLDP). K 31. prosinci 2005 zanikl tzv. institut předstihového řízení, tj. povinnost organizace požádat pro své zaměstnance nejpozději dva roky před vznikem nároku na starobní důchod o výpis dob pojištění z evidence ČSSZ. Nyní mohou občané sami písemně požádat ČSSZ o zaslání IOLDP. Obsahuje přehled dob důchodového pojištění, případně náhradních dob pojištění, uložených v evidenci ČSSZ, od roku 1986 také přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob. ČSSZ jim ho pošle do 90 dnů ode dne doručení žádosti. Žádost musí obsahovat rodné číslo žadatele, příjmení, jméno, rodné příjmení a adresu, na kterou bude IOLDP zaslán. Lze ji podat písemně nebo v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem.

VÝŠE A VÝPLATA STAROBNÍHO DŮCHODU

4.

Výši starobního důchodu spočítají pracovníci ústředí ČSSZ. To se samozřejmě týká pouze důchodů v kompetenci ČSSZ, nikoliv penzí v působnosti ministerstev obrany, vnitra nebo spravedlnosti. Každý občan, který požádal ČSSZ o důchod, obdrží z ČSSZ písemné rozhodnutí o přiznání a výši starobního důchodu nebo o zamítnutí žádosti. Dále osobní list, ve kterém jsou uvedeny započítané doby pojištění a příjmy dosažené v rozhodném období.

4.1. Z čeho se skládá starobní důchod?

Starobní důchod se skládá ze základní výměry a z procentní výměry. Základní výměra důchodu, jednotná pro všechny důchody, je 2 170 Kč měsíčně. Procentní výměra se stanovuje individuálně procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby pojištění. Za každý rok důchodového pojištění (do doby než vznikne nárok na důchod) náleží 1,5 % výpočtového základu. Poté, co již občanovi vznikne nárok na důchod, ale on o něj nepožádá, nebo požádá o jeho přiznání bez výplaty a bude pracovat dál, se mu za každých 90 kalendářních dnů výdělečné činnosti důchod navyšuje o 1,5 % (do 30. června 2001 to bylo o 1 % výpočtového základu). Znamená to, že člověk, který pracuje i po vzniku nároku na starobní důchod, si penzi zvyšuje podstatně rychleji než do té doby. Pro stanovení výpočtového základu je důležitý osobní vyměřovací základ. Ten zjednodušeně řečeno tvoří měsíční průměr všech příjmů dosažených v rozhodném období. V roce 2009 je to období let 1986 až 2008, z něhož se stanoví důchod. Jednotlivé roční příjmy se násobí různými koeficienty, které se odvozují od průměru dosažených příjmů všech pojištěnců v jednotlivých letech. Koeficienty stanovuje každý rok vláda svým nařízením. Do důchodu se započítávají všechny příjmy, z nichž je odváděno pojistné na sociál-

ní zabezpečení (například i brigády). Nezapočítává se příjem z dohody o provedení práce, protože ta nezakládá účast na nemocenském pojištění. Nezačítají se ani takové příjmy v rámci zaměstnání, ze kterých se neodvádí pojistné. Započítává se však náhrada mzdy po skončení pracovní neschopnosti náležející za pracovní úraz nebo nemoc z povolání. A to i přesto, že se z ní pojistné neplatí.

Příklad 2: Výpočet starobního důchodu v roce 2009

Muž narozený 15. ledna 1947 požádal o řádný starobní důchod (podle § 29 zák. č. 155/1995 Sb.). Jeho důchodový věk je 62 let. Tohoto věku dosáhl 15. ledna 2009 a do této doby získal celkem 45 roků pojištění. Osobní vyměřovací základ (OVZ) muže za rozhodné období 1986–2008 činí 23 890 Kč. Jak vysoký bude jeho důchod?

Výpočtový základ se stanoví z OVZ 23 890 Kč následujícím způsobem:

- částka 10 500 Kč (1. redukční hranice) náleží v plné výši,
- k této částce se přičte 30 % rozdílu mezi částkou 23 890 Kč a částkou 10 500 Kč (13 390 Kč) (2. redukční hranice je 27 000 Kč) = 30 % z 13 390 Kč – tj. 4 017 Kč.

Výpočtový základ činí celkem 14 517 Kč (10 500 Kč + 4 017 Kč). Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu, tzn., že za 45 let pojištění bude procentní výměra starobního důchodu 67,5 % výpočtového základu – tj. 9 799 Kč, (zaokrouhlo na celé Kč nahoru) a základní výměra 2 170 Kč. Starobní důchod bude ve výši 11 969 Kč (9 799 Kč + 2 170 Kč).

4.2. Co mám dělat, když nesouhlasím s výší důchodu?

Na jak vysoký starobní důchod máte nárok, se dozvíte z písemného rozhodnutí, které posílá ČSSZ. V rozhodnutí o přiznání důchodu se uvádí, od kterého dne vám byl důchod přiznán a v jaké výši. Pokud s ním nesouhlasíte, obraťte se na ČSSZ. Zjistí-li,

že dostáváte nižší důchod, než vám náleží, důchod upraví. Odvolání proti rozhodnutí ČSSZ o přiznání starobního důchodu podat nelze, můžete však uplatnit žalobu, kterou pak řeší soud.

4.3. Jak se starobní důchod vyplácí?

ČSSZ vyplácí důchody předem, a to bezhotovostně na bankovní účet klienta. Jedná se o velmi moderní a bezpečnou výplatu, kterou využívá čím dál více lidí. Další možností je hotovostní výplata důchodu prostřednictvím České pošty a také do ústavů sociální péče. V každém kalendářním měsíci je celkem 13 výplatních termínů důchodů. Od 2. do 24. dne v měsíci vždy v sudé dny, a také 15. den v měsíci, kdy je důchod zasílán pojištěncům do ústavů sociální péče.

4.4. Mohu změnit způsob výplaty?

Ano, například místo hotovostní výplaty můžete požádat o bezhotovostní výplatu důchodu. Vždy je třeba se obrátit na ČSSZ nebo její pracoviště. Doporučujeme proto využít tiskopisy, které jsou na webu ČSSZ – v tomto konkrétním případě by se jednalo o tiskopis „Žádost o zařízení výplaty důchodu poukazem na účet“. V případě nesrovnalostí s hotovostní výplatou důchodu kontaktujte příslušnou pobočku České pošty. Ostatní situace s výplatou důchodů řeší ústředí ČSSZ.

4.5. Je starobní důchod zvyšován?

Starobní důchody se stejně jako ostatní druhy důchodů v České republice pravidelně zvyšují, tedy valorizují, zpravidla od ledna nového kalendářního roku. O tom, zda se budou důchody valorizovat, rozhoduje vláda svým nařízením. Většinou se zvyšuje procentní, někdy i základní výměra důchodu. Při valorizaci důchodů od lednové splátky v roce 2009 navýšení nezáviselo na tom, zda byl důchod přiznán před 1. lednem 1996 nebo po 31. prosinci 1995. Základní výměra důchodu, jednotná pro všechny důchody, zůstala stejná, procentní výměra vzrostla o 4,4 %.

Příklad 3: Valorizace starobního důchodu v roce 2009

Jak se zvýšil v roce 2009 starobní důchod ženy, která v roce 2008 pobírala celkem 10 250 Kč měsíčně?

Pokud pobírala v roce 2008 důchodkyně starobní důchod například 10 250 Kč, tvořila ho základní výměra 2 170 Kč a procentní výměra 8 080 Kč. Od lednové splátky důchodu v roce 2009 se procentní výměra zvýšila o 4,4 %, tj. o 356 Kč (částka zvýšení se vždy zaokrouhluje na celé Kč směrem nahoru). Celkem tedy důchod vzrostl o 356 Kč. Po valorizaci žena dostává starobní důchod ve výši 10 606 Kč měsíčně.

4.6. Mění se v závislosti na věku výše starobního důchodu?

Ano, ale pouze u lidí, kteří se dožijí 100 let. Těm se procentní výměra důchodu zvyšuje o 2 000 Kč měsíčně. Jedná se o finanční příspěvek, který slouží k pokrytí zvýšených životních nákladů souvisejících se stářím.

4.7. Mohu si ke starobnímu důchodu přivydělat?

Občan, který pobírá starobní důchod, může vykonávat výdělečnou činnost. Pokud však uzavře pracovní poměr či dohodu o pracovní činnosti a chce při výkonu výdělečné činnosti pobírat starobní důchod, musí uzavřít pracovněprávní vztah pouze na dobu určitou nepřesahující jeden rok. Povinností důchodce je oznámit ČSSZ vstup do zaměstnání, případně změnu pracovního poměru, která by měla vliv na výplatu starobního důchodu.

4.8. Mohu si přivydělat k předčasnému starobnímu důchodu?

Přiznání předčasného starobního důchodu neznamená, že si nelze přivydělat. Výdělečná činnost vykonávaná souběžně s pobíráním předčasného starobního důchodu však nesmí být v takovém rozsahu, aby založila účast na důchodovém pojištění. Za výdělečnou činnost nezakládající účast na dů-

chodovém pojištění se považuje například výkon práce na dohodu o provedení práce nebo podnikání (jako OSVČ), pokud ovšem příjem z této činnosti (po odpočtu výdajů) nedosáhl částky, která zakládá účast na důchodovém pojištění. V roce 2009 se jedná o 56 532 Kč, pokud byla samostatná výdělečná činnost vykonávána po celý rok. Za každý kalendářní měsíc, kdy činnost nebyla vykonávána, se tato částka snižuje o 1/12, tj. o 4 711 Kč.

4.9. Je možné, aby například člen rodiny mohl vyzvednout na poště důchod příbuzného, který je v nemocnici?

Pokud chce příbuzný vyzvednout důchod za nemocného důchodce, musí požádat obecní úřad v místě bydliště důchodce, aby ho ustanovil tzv. zvláštním příjemcem. Obecní úřad je povinen této žádosti vyhovět v případě, že si důchodce není schopen důchod sám vyzvednout. Důchodce s tím musí souhlasit. Pokud by byl důchodce hospitalizován déle než 1 měsíc, může mu pošta na jeho žádost posílat důchod do zdravotnického zařízení. Důchod může být také po dobu 3 měsíců uložen na poště, po uzdravení si jej může důchodce sám vyzvednout.

4.10. Komu náleží starobní důchod po úmrtí?

Pokud nastane situace, kdy důchodce zemřel a nemohl mu být vyplacen důchod v řádném výplatním termínu, pak nevyplacený důchod, který náležel ke dni úmrtí, se vyplatí postupně manželovi (manželce), dětem a rodičům. To však pouze v případě, že tito pozůstalí žili s důchodcem v době jeho úmrtí v domácnosti. Podmínka soužití nemusí být splněna u dětí, které mají po zemřelém nárok na sirotčí důchod. V těchto případech důchod není předmětem pozůstalostního řízení. Stává se jím pouze tehdy, neexistují-li výše uvedení pozůstalí. Během pozůstalostního řízení je třeba informovat notáře o nedoplatku, který ČSSZ eviduje. Notář potom učiní dotaz na ČSSZ, aby nedoplatek potvrdila. Poté rozhodne v rámci pozůstalostního řízení komu z dědiců bude částka vyplacena a sdělí toto rozhodnutí ČSSZ. Ta potom zašle oprávněnému složenkou uvedenou částku.

Příklad 4: Výplata starobního důchodu po úmrtí

Ženu hospitalizovali v nemocnici. Nemohla tak 18. února, tj. v den splatnosti, převzít důchod, který dostávala v hotovosti. Zůstal tedy na pobočce České pošty. Žena 20. února zemřela. Neměla manžela, děti ani rodiče. Náleží jiným pozůstalým důchod po této ženě?

Náleží, ale pouze nevyplacená důchodová splátka za únor, další už nikoliv. Notář po skončení dědického řízení pošle ČSSZ vyrozumění o tom, kdo z dědiců má na důchod po zemřelé nárok. ČSSZ mu pak pošle stanovenou částku složenkou.

4.11. Musím ČSSZ hlásit, že zemřel poživatel starobního důchodu?

Nemusíte. ČSSZ tuto informaci, tj. úmrtní list, posílá příslušná matrika. Na jejím základě ČSSZ zastavuje výplatu starobního důchodu. Případný přeplatek na důchodu je třeba vrátit ČSSZ.

4.12. Zdaňuje se starobní důchod?

Od daně z příjmu je osvobozena v roce 2009 částka důchodu ve výši 36násobku minimální mzdy (cca 24 000 Kč měsíčně), která je platná k 1. lednu kalendářního roku. Do ní se však nezahrnuje výše příplatku nebo příspěvku k důchodu podle zvláštních právních předpisů. V případě, že výše důchodu přesáhne stanovenou částku (do této částky se započítává i případný souběžný pozůstalostní důchod), musí důchodce podat vždy do 31. března následujícího kalendářního roku daňové přiznání na příslušném finančním úřadě a daň z příjmů zaplatit.

4.13. Zůstane mi jiný důchod, když dostanu důchod starobní?

Pokud jsou současně splněny podmínky nároku na výplatu více důchodů téhož druhu nebo na výplatu starobního důchodu, plného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu, vyplácí se jen jeden důchod, a to vyšší. Je-li jejich výše stejná,

vyplácí se ten důchod, který si občan zvolil. Jsou-li splněny podmínky na výplatu starobního důchodu a vdovského (vdoveckého) důchodu, vyplácí se vyšší důchod v plné výši a z nižšího polovina procentní výměry. Pokud bude jejich výše stejná, bude se procentní výměra vdovského (vdoveckého) důchodu krátit na polovinu.

Příklad 5: Výpočet vdovského důchodu při souběhu se starobním

Žena pobírá starobní důchod 9 000 Kč, z toho je 6 830 Kč procentní výměra a 2 170 Kč základní výměra. Její manžel, který dosud pobíral starobní důchod 10 000 Kč, zemřel. Jaký důchod bude žena dostávat?

Při úmrtí manžela, starobního důchodce, má pozůstalá manželka nárok na vdovský důchod, který činí 50 % procentní výměry důchodu zemřelého manžela. Základní výměra náleží vždy pouze jednou. Protože dojde k souběhu dvou důchodů (žena bude současně pobírat svůj starobní důchod a po manželovi důchod vdovský), procentní výměra důchodu se upraví: vyšší procentní výměra důchodu bude náležet v plné výši a z nižší procentní výměry polovina. To znamená, v případě, že bude ženě přiznán vdovský důchod 3 915 Kč ($10\,000\text{ Kč} - 2\,170\text{ Kč} = 7\,830\text{ Kč}$, z toho 50 % = 3 915 Kč). Pro souběh s vyšší procentní výměrou starobního důchodu se procentní výměra vdovského důchodu krátí na polovinu, tj. na 1 958 Kč. Žena tak včetně svého starobního důchodu (9 000 Kč) bude pobírat celkem 10 958 Kč (1 958 Kč + 9 000 Kč).

5. TISKOPISY

Tiskopisy z oblasti důchodového pojištění, tiskopisy EU, žádosti a potvrzení v papírové podobě jsou k dispozici na jednotlivých pracovištích ČSSZ, tedy na OSSZ/PSSZ/MSSZ. Většina tiskopisů je dostupná také v elektronické podobě na webu ČSSZ na adrese: <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/duchodove-pojisteni.htm>.

Příklad 6: Uvádění informací v tiskopisech

Při podání žádosti o starobní důchod musela žena uvést také údaje o svém manželovi. Proč?

Tiskopis žádosti o důchod obsahuje také identifikační údaje o manželovi nebo manželce. Tyto údaje se využívají v návaznosti na službu, kterou ČSSZ poskytuje. Pokud i manžel pobírá důchod, může žena zvolit stejný den splatnosti důchodu jako on (uvádí se v závěru tiskopisu žádosti). Občanský průkaz manžela není třeba při sepisování žádosti předkládat.

STAROBNÍ DŮCHOD S MEZINÁRODNÍM PRVKEM

6.

Vstupem České republiky do Evropské unie (EU) 1. května 2004 se začaly na ČR vztahovat principy koordinace platné v EU. Znamená to, že se i nadále aplikují právní předpisy jednotlivých členských států a koordinační nařízení EU, která mají před národní právní úpravou přednost a zajišťují jejich vzájemnou provázanost. Nařízení rovněž zlepšují podmínky pro migraci a zabezpečují právní ochranu osob migrujících mezi státy EU. V současné době uvedená nařízení aplikuje 31 států (členské státy EU, smluvní státy Dohody o Evropském hospodářském prostoru a Švýcarsko).

Jedná se o: Belgii, Bulharsko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francii, Irsko, Itálii, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Maltu, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Velkou Británii, Španělsko, Švédsko, Island, Lichtenštejnsko, Norsko a Švýcarsko.

6.1. Jaké jsou principy koordinace v EU?

Koordinace sociálního zabezpečení je podle uvedených nařízení založena na čtyřech základních principech:

- rovnost zacházení – jste-li pojištěni v členském státě, podléháte stejným právům a povinnostem jako státní příslušníci dotyčného státu,
- pojištění v jednom členském státě – v daný okamžik můžete být pojištěni pouze v jednom členském státě,
- export dávek – získáte-li nárok na dávku v jednom členském státě, dávka vám bude vyplacena i v případě, kdy se přestěhujete do jiného členského státu,
- sčítání dob pojištění – nezískáte-li potřebnou dobu pojištění pro vznik nároku na důchod v jednom členském státě, připočtou se k této době pojištění i doby pojištění získané v jiných členských státech.

6.2. Jsou nějaká obecná pravidla týkající se starobního důchodu v členských státech EU?

Ano, ale jedná se skutečně pouze o obecná pravidla, samotný starobní důchod se vždy řeší na základě konkrétních podkladů a životní situace žadatele. V případech, kdy člověk stráví část svého pracovního života v jednom a část v jiném členském státě a přitom nesplní předepsanou dobu pro nárok na dávku v některém z nich, uplatňuje se princip sčítání dob pojištění. Přestane-li pojištěnec pracovat v jednom členském státě a pokračuje v pracovní činnosti v jiném členském státě, nepřevádí se zaplacené pojistné do tohoto státu.

6.3. Liší se věk a podmínky, za kterých je možné odejít do starobního důchodu v jednotlivých členských státech EU?

Důchodový věk se skutečně v jednotlivých členských státech EU liší. Podrobná tabulka s orientačními údaji je dostupná na webových stránkách ČSSZ: <http://www.cssz.cz/cz/evropska-unie/duchodove-pojisteni/duchodovy-vek.htm>. Rozdílné jsou také podmínky potřebné doby pojištění pro odchod do starobního důchodu. Vždy je přitom třeba, aby se na vznik nároku na důchod lidé ptali přímo u příslušné kompetentní instituce v daném státě. ČSSZ informace o systémech důchodového pojištění jiných států neposkytuje a ani poskytovat nemůže.

6.4. Jak mám žádat o starobní důchod v členských státech EU?

K uplatnění nároku na důchod z více států EU stačí podat žádost pouze v jednom státě – považuje se tak za žádost uplatněnou ve všech členských státech EU, kde byl žadatel pojištěn. Žádost o důchod se podává obvykle ve státě bydliště žadatele. V ČR je to příslušná OSSZ/PSSZ/MSSZ podle místa trvalého pobytu. Zde s vámi pracovníci ČSSZ vyplní nezbytné formuláře, pomoc a součinnost je samozřejmostí. Vyplněné dokumenty poté ČSSZ předá příslušným institucím členských států, ve kterých byl daný občan důchodově pojištěn, aby mohly rozhodnout o jeho nároku.

Příklad 7: Výpočet starobního důchodu podle koordinačních nařízení EU

Muž, 65 let, do roku 1960 studoval a v letech 1960 až 1965 pracoval v ČR. V roce 1965 emigroval do Velké Británie. Bude mít nárok na starobní důchod?

Z dotazu vyplývá, že na území České republiky žadatel nezískal potřebných 15 let doby pojištění. V případě, že byl ve Velké Británii výdělečně činný a tento stát tuto dobu vykáže jako dobu pojištění, použije se zásada sčítání dob pojištění získaných na území obou států podle koordinačních nařízení EU. Tím by mohla být splněna podmínka potřebné doby pojištění a žadateli by ČSSZ přiznala dílčí důchod ve výši odpovídající české době pojištění. Jestliže nárok na důchod nevznikne ani s přihlédnutím k britské době pojištění, má žadatel možnost českou dobu pojištění, která schází do 15 let, dopracovat, případně si za určitých podmínek zaplatit dobrovolné pojištění. Podrobné informace získá na OSSZ/PSSZ/MSSZ a na <http://www.cssz.cz>.

6.5. Kam a jaký starobní důchod se vyplácí v EU?

Na žádost důchodce je důchod vyplácen do toho členského státu EU, který si určí. Důchod vyplácí všechny členské státy EU, které jej přiznaly. Jestliže pojištěnec získá dobu pojištění potřebnou pro nárok na důchod v jednom státě bez přihlédnutí k cizím dobám pojištění, bude mu přiznán tzv. plný důchod. Jeho výše bude určena pouze na základě vnitrostátních právních předpisů. Pokud pojištěnec získá v některém státě nárok na důchod pouze s přihlédnutím k cizím dobám pojištění, bude mu přiznán tzv. dílčí důchod.

6.6. Kde mám získat informace o starobním důchodu z EU?

Potřebné informace o podmínkách nároku na dávku získá občan vždy u příslušné instituce v konkrétním státě. ČSSZ informace o právních předpisech jiných členských států neposkytuje a ani poskytovat nemůže.

6.7. K čemu slouží mezinárodní smlouvy o sociálním zabezpečení?

Dvoustranné smluvní dokumenty o sociálním zabezpečení jsou tradičním, běžně používaným prostředkem koordinace v oblasti sociálního zabezpečení. Jejich základním smyslem je zajistit práva osob, které se přemísťují mezi dvěma smluvními státy. Úplný přehled všech mezinárodních smluv, včetně jejich věcného a osobního rozsahu, je uveden na webových stránkách ČSSZ: <http://www.cssz.cz/cz/mezinarodni-smlouvy/smlouvy-uzavrene-cr/prehled-smluv.htm>.

6.8. Co mám dělat, když se zemí, která není členem EU, nemá ČR uzavřenou smlouvu o sociálním zabezpečení?

Vše záleží na tom, zda-li se žádá o český starobní důchod nebo zda se naopak jedná o přiznání a výplatu starobního důchodu ze zahraničí. V prvním případě žadatel o starobní důchod, který žije v zahraničí a žádá o český starobní důchod, zvolí následující postup: vyplní „Žádost o důchod ze zahraničí“, která je k dispozici na webu ČSSZ nebo kterémkoliv pracovišti OSSZ/PSSZ/MSSZ. Vlastnoruční podpis na žádosti si nechá ověřit, například na zastupitelském úřadě ČR. Vyplněný formulář pošle ústředí ČSSZ v Praze. Při vyřizování starobního důchodu se poté postupuje podle českých právních předpisů stejně jako v jiných případech. Když ČSSZ rozhodne o nároku na důchod, pošle občanovi rozhodnutí o přiznání důchodu nebo rozhodnutí o zamítnutí žádosti o důchod písemně. Má-li nárok na důchod, bude v rozhodnutí uvedena i jeho výše. V případě, že se jedná o přiznání a výplatu důchodu z tzv. nesmluvního státu do České republiky, je třeba se informovat u nositele pojištění daného státu.

6.9. Mohu si nechat posílat český starobní důchod na účet v zahraničí?

Lidem, kteří trvale bydlí v cizině, se důchody vyplácejí na adresu v cizině, na osobní účet u peněžního ústavu v cizině nebo na osobní účet u banky v ČR.

Na adresu v cizině se důchody vyplácejí 4krát ročně vždy v březnu, červnu, září a prosinci, a to zpětně za čtvrtletí.

Výplata na účet v zahraničí se provádí v měně daného státu nebo v jiné volně směnitelné měně, a to bezhotovostně prostřednictvím České národní banky a příslušné korespondenční banky v cizině, vždy za zpětnou dobu a v časových intervalech, které si příjemce důchodu určí. Výplata na účet v ČR je vždy v českých korunách za zpětnou dobu.

6.10. Chci si nechat vyplácet český důchod do zahraničí. Co k tomu potřebuji?

Aby lidem, kteří žijí mimo území ČR, mohla ČSSZ důchod vyplácet, potřebuje vyplněné „Potvrzení o žití“. Jedná se o tiskopis dostupný na webu ČSSZ: <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/evropska-unie.htm>, který vyplněný, vlastnoručně podepsaný a s úředně ověřeným podpisem musí poživatel důchodu předložit ČSSZ. Pokud ČSSZ důchod vyplácí na adresu v zahraničí, podmínky nároku na výplatu důchodu se ověřují 1krát ročně a tiskopis „Potvrzení o žití“ posílá ČSSZ vždy v prosinci na adresu příjemce důchodu v zahraničí. Pokud se důchod vyplácí na účet u banky v zahraničí nebo v ČR, posílá příjemce „Potvrzení o žití“ ČSSZ sám bez vyzvání dle vlastního uvážení. ČSSZ doporučuje, aby tento tiskopis lidé posílali alespoň 1krát ročně, samozřejmě je možné ho posílat i v kratších intervalech.

7. ZÁKONY A PŘEDPISY

Informace uvedené v této publikaci jsou výtahem a vysvětlením právních předpisů, které se k oblasti sociálního zabezpečení vztahují. Pro úplnost uvádíme také čísla a přesné názvy jednotlivých zákonů a vyhlášek, vždy je samozřejmě třeba řídit se jejich platným zněním.

Jde zejména o:

- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů,
- zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců,
- zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění,
- vyhláška č. 149/1988 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení,
- vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek,
- zákon č. 264/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce,

- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, ve znění pozdějších předpisů (platný od 12. 5. 2006, účinný od 1. 1. 2009),
- zákon č. 189/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o nemocenském pojištění,
- zákon č. 267/2006 Sb., o změně zákonů souvisejících s přijetím zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců,
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách,
- zákon č. 261/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů,
- nařízení Rady (EHS) 1408/71,
- nařízení Rady (EHS) 574/72.

8. KONTAKTY

8.1. Ústředí ČSSZ

Adresa: Křížová 25, 225 08 Praha 5

Call centrum: +420 257 062 860

Telefonní ústředna: +420 257 061 111

Fax: +420 257 063 360

Elektronická podatelna: posta@cssz.cz

Webové stránky: <http://www.cssz.cz>

Informační kancelář ČSSZ má pro veřejnost otevřeno každý pracovní den:

pondělí a středa	8.00–17.00 h
úterý a čtvrtek	9.00–14.30 h
pátek	9.00–14.00 h

8.2. Okresní pracoviště ČSSZ

Pro informace týkající se vašeho sociálního zabezpečení se obračejte vždy na vaši příslušnou OSSZ/PSSZ/MSSZ. Všechna okresní pracoviště jsou pro veřejnost otevřena každý pracovní den, minimálně v rozsahu uvedeném v následující tabulce. Kontakty na příslušné pracoviště najdete na webových stránkách ČSSZ:

<http://www.cssz.cz/cz/kontakty/>.

OSSZ mají pro veřejnost otevřeno každý pracovní den:

pondělí a středa	8.00–17.00 h
úterý a čtvrtek	8.00–14.00 h
pátek	8.00–13.00 h

OBSAH

1. STAROBNÍ DŮCHOD	2
2. PŘEDČASNÝ STAROBNÍ DŮCHOD	8
3. PODÁNÍ ŽÁDOSTI O STAROBNÍ DŮCHOD	10
4. VÝŠE A VÝPLATA STAROBNÍHO DŮCHODU	15
5. TISKOPISY	22
6. STAROBNÍ DŮCHOD S MEZINÁRODNÍM PRVKEM	23
7. ZÁKONY A PŘEDPISY	28
8. KONTAKTY	30

Účelová publikace
Není určena k prodeji na knižním trhu.

Příručka budoucího důchodce v roce 2009

Důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu

Vyšlo v březnu 2009, první vydání, 32 stran, 110 000 výtisků.

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení,
odbor komunikace, Křížová 25, Praha 5.

Grafická úprava: DRAGON PRESS s. r. o.

ISBN 978-80-87039-16-8

